

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет економічний

Кафедра теоретичної і прикладної економіки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

БЮДЖЕТНЕ УПРАВЛІННЯ

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Освітня програма Прикладна економіка

Спеціальність 051 "Економіка" Галузь 05 "Соціальні та поведінкові

науки "

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 27 серпня 2020 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Бюджетне управління
Викладач (-і)	Пилипів Надія Іванівна, професор, доктор економічних наук, завідувач кафедри теоретичної і прикладної економіки
Контактний телефон викладача	+380673444155
E-mail викладача	nadiya.pylypiv@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний, заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку консультацій, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри https://ktype.pnu.edu.ua/графік-проведення-консультацій/ .
2. Анотація до курсу	
<p>Бюджетне управління — це дисципліна, яка розкриває оперативну систему управління підприємством в межах центрів відповідальності через бюджети, які дозволяють досягати поставлених цілей шляхом найбільш ефективного використання ресурсів</p> <p>Предметом вивчення навчальної дисципліни «Бюджетне управління» є процес формування бюджетів у розрізі центрів відповідальності всередині діяльності підприємств для здійснення ефективного управління.</p> <p>Об'єктом вивчення навчальної дисципліни «Бюджетне управління» є процес бюджетного управління у розрізі центрів відповідальності всередині діяльності підприємств на основі аналізу релевантної інформації.</p> <p>Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:</p> <p>ЗМ 1. Теоретичні основи бюджетного управління на підприємствах поточний контроль.</p> <p>ЗМ 2. Бюджетне управління за центрами відповідальності на підприємствах поточний контроль.</p>	
Мета та цілі навчальної дисципліни	

Метою навчальної дисципліни «Бюджетне управління» є формування системи знань з організації та методики бюджетного управління й механізму використання інформації для прийняття управлінських рішень у розрізі центрів відповідальності всередині діяльності підприємств для здійснення ефективного управління.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Бюджетне управління» є :

- обґрунтування циклу управління;
- обґрунтування бюджетного управління як підсистему управління підприємством;
- дослідження видів центрів відповідальності
- формування бюджетів і розподіл їх по центрах відповідальності;
- визначення організаційних основ облікової політики.

Цілі навчальної дисципліни згідно з вимогами освітньої програми:

Студент повинен знати:

- теоретичні основи циклу управління, його сутність,

- суть бюджетного управління як підсистеми управління підприємством;
- види центрів відповідальності, їх ієрархію;
- сутність собівартості та методи обліку витрат й калькулювання;
- систему обліку та калькулювання собівартості за повними та змінними витратами;
- порядок обліку і калькулювання за нормативними витратами;
- суть аналізу взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку та припущення, які є в його основі;
- суть релевантного підходу до управління релевантною обліковою інформацією;
- теоретичні основи бюджетування: суть та класифікацію бюджетів;

Студент повинен уміти:

- використовувати теоретичні знання щодо ведення управлінського обліку із врахуванням технологічних і організаційних особливостей діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур та організувати управлінський облік на них за центрами відповідальності;
- застосовувати методи визначення функції витрат;
- застосовувати на практиці методику відображення обліку витрат у діяльності підприємств;
- формувати собівартість продукції виходячи із потреб управління;
- застосувати сучасні методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг);
- здійснювати калькулювання собівартості продукції за видами діяльності (ABC- метод);
- застосовувати на практиці аналітичні та контрольні можливості системи «директ-костинг»;
- визначати точку беззбитковості різними методами та здійснювати розрахунок обсягу діяльності необхідного для бажаного прибутку;
- використовувати аналіз «витрати – обсяг – прибуток» в процесі прийняття рішень;
- аналізувати типові варіанти альтернативних рішень: виробляти або купувати, прийняття або відмова від спеціального замовлення, припинення діяльності неприбуткового сегмента тощо;
- формувати бюджет продаж, бюджет виробництва, бюджет придбання і використання матеріалів, бюджет трудових витрат, бюджет загальновиробничих витрат, бюджет адміністративних витрат і витрат на збут;
- здійснювати контроль за виконанням бюджетів.

Після вивчення навчальної дисципліни студент повинен оволодіти такими **комунікаціями:**

- використовувати базові знання й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.
- застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій.
- Студент набуває **автономності та відповідальності**, що проявляється у здатності :
- проявляти ініціативу і підприємливість в різних напрямках професійної діяльності, брати

відповідальність за результати.

- здійснювати планування та розробку стратегій економічного і соціального розвитку.
- використовувати на практиці теоретичні положення для здійснення організаційних та контрольних заходів у діяльності підприємств.

4. Компетентності

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

Загальні компетентності

ЗК04. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК05. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК09. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків.

5. Програмні результати навчання

РН 5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

РН 10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

РН 11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

РН 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

РН 23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

РН 24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни 90 год.

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	16
семінарські заняття	14

самостійна робота			60			
Ознаки курсу						
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний\			
1	051 Економік а	1	1.2.Цикл професійної підготовки 1.2.1.Теоретична підготовка			
Тематика курсу						
Тема	кількість год.					
	Денна форма			Заочна форма		
	лекції	семінари	сам. роб.	лекції	семінари	сам. роб.
Модуль № 1 «Теоретичні основи Бюджетного управління»						
Тема 1. Суть бюджетного управління	2	2	5	1	1	5
Тема 2. Суть витрат, їх класифікація з метою досягнення поставлених цілей.	2	2	10	1	1	10
Тема 3. Склад витрат у діяльності підприємств.	2	2	5			5
Тема 4. Методи обліку витрат й калькулювання собівартості продукції, робіт, послуг.	2	2	10			10
Модуль № «Бюджетування за центрами відповідальності на підприємствах»						
Тема 5. Аналіз взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток».	2	2	5	1	1	5
Тема 6. Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень.	2	2	5			5
Тема 7. Бюджетування і контроль витрат	2	8	5	1	1	10
Тема 8. Облік і контроль за центрами відповідальності .	2	4	5			10
Індивідуальна робота			10			20
Усього годин	16	14	60	4	4	82
7. Система оцінювання навчальної дисципліни						

Загальна система оцінювання курсу	Знання, при формі семестрового підсумкового контролю-екзамену, оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями:				
	« відмінно » – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;				
	« добре » – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;				
	« задовільно » – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;				
	« незадовільно » – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.				
	Шкала оцінювання для екзамену				
	університетська	національна	шкала ЄКТС		
	90 – 100	відмінно	A		
	80-89	добре	B		
	70-79		C		
60-69	задовільно	D			
50-59		E			
26-49	незадовільно з можливістю повторного складання	FX			
незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	1-25	F			
Поточне тестування та самостійна робота					
Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3		Екзаменацій на робота (екзамен)	Сума балів з навчальної дисципліни
Поточний контроль	Підсумковий модульний контроль	Самостійна робота			
		Тестування	Індивідуальна робота		
Теми 1-8	Теми 1-8	Теми 1-8	Теми 1-8	Теми 1-8	
20	20	5	5		
50				50	100
Система оцінювання курсу					

<p>Система поточного оцінювання знань студентів на практичних заняттях</p>	<p>Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті за виступа виконання письмового завдання студентом. Передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми під час роботи на семінарських заняттях та набутих практичних навичок під час виконання практичних завдань.</p> <p>Критерії поточного оцінювання:</p> <p>«5» – в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.</p> <p>«4» – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.</p> <p>«3» – в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.</p> <p>«2» – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.</p> <p>Поточні оцінки 2, 3, 4, 5, які можуть отримати студенти під час практичних занять сумуються і розраховується середнє арифметичне (із заокругленням до десятих).</p> <p>Середній бал за поточний контроль переводиться у 20 бальну шкалу.</p> <p>ДОДАТКОВІ БАЛИ ДО ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ</p> <p>Доповнення усного виступу:</p> <p>2 бали – отримують студенти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми.</p> <p>1 бал – отримують студенти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.</p> <p>Суттєві запитання до виступаючих:</p> <p>2 бали – отримують студенти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.</p> <p>1 бал – отримують студенти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагають додаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.</p> <p>Експрес-контроль:</p> <p>2 бали – бали нараховуються студентам, які вільно володіють усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлюють свої думки.</p> <p>1 бал – отримують студенти, які частково володіють матеріалом та можуть окреслити лише деякі проблеми теми.</p> <p>Складання словника основних термінів, що визначені програмою курсу (затемами):</p> <p>Програмою курсу визначено перелік ключових термінів, що розкривають зміст кожної теми. Студентам пропонується скласти словник основних термінів з конкретної теми бали нараховуються студентам, які не лише склали повний перелік визначених термінів з конкретної теми, а й можуть вільно розтлумачити їх зміст.</p> <p>1 бал – нараховуються студентам, які склали неповний перелік визначених термінів з конкретної теми і не можуть їх розтлумачити без конспекту.</p> <p>Підготовка творчих завдань(есе, дайджест):</p> <p>Есе – це самостійна творча робота, де у вільній формі висловлюються особисті думки на тему, передбачену робочою програмою. Головна мета есе – це самостійне викладення студентом на підставі опрацьованого матеріалу теми,</p>
--	--

	<p>проблеми, питання.</p> <p>Дайджест – це добір уривків з різних джерел на певну тематику. У форматі дайджестів можна зробити системний аналіз будь-якого теоретичного положення, розкрити різні точки зору на будь-яку проблему, тему, питання та зробити узагальнюючі висновки.</p> <p>1 бал – бали отримують студенти, які можуть виокремити з різних джерел основні положення, структурно об'єднати їх, коротко проаналізувати кожне з них та зробити ґрунтовні узагальнюючі висновки</p> <p>1 бал – бал отримують студенти, які в цілому правильно виокремили основні положення кожного з джерел, але не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків..</p>
<p>Система оцінювання знань через проведення аудиторних письмових контрольних робіт</p>	<p>Підсумковий модульний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період теоретичного навчання. Підсумковий модульний контроль знань студентів здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт .</p> <p>Передбачено виконання двох контрольних робіт, які проводиться змістових модулів. Кожна контрольна робота оцінюється максимум 10 балів (20 балів).</p> <p>Контрольна робота включає такі види завдань :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичне завдання 2. Теоретичне завдання 3. Задача 4. Тестові завдання 4 тести <p>1. Вико нання першого і другого теоретичного завдання потребує повної аналітичної і змістовної відповіді і оцінюється таким чином:</p> <p>2,1-2,5 балів отримують студенти, які повно та ґрунтовно розкрили теоретичне питання, використавши при цьому не лише обов'язкову, а й додаткову літературу.</p> <p>1,6-2 отримують студенти, які в цілому розкрили теоретичне питання, однак не повно і допустивши деякі неточності. При цьому не використав на достатньому рівні обов'язкову літературу.</p> <p>1,1-1,5 балів отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, але розкрили його не повністю, допустивши деякі незначні помилки.</p> <p>0,6-1 балів отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, розкривши його лише частково і допустивши при цьому окремі помилки, котрі не впливають на загальне розуміння питання.</p> <p>0,1-0,5 балів отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, недостатньо або поверхово розкривши більшість його окремих положень і допустивши при цьому окремі помилки, які частково вплинули на загальне</p>

	<p>розуміння проблеми..</p> <p>2. Виконання третього завдання – задачі потребують творчої відповіді та вміння синтезувати отримані знання для вирішення практичного завдання за належної якості викладу.</p> <p>2,4-3 балів отримують студенти, які повністю вирішили практичне завдання, або проаналізували і зробили конкретний висновок .</p> <p>1,7-2,3 балів отримують студенти, які правильно, але не повністю вирішили практичне завдання, або поверхово проаналізували і зробили конкретний висновок</p> <p>1,0-1,6 балів отримують студенти, які правильно, але лише частково вирішили практичне завдання або частково проаналізували і зробили частково висновок .</p> <p>0,3-0,9 балів отримують студенти, які частково і поверхово вирішили практичне завдання та сформулювали висновок, допустивши неточності та помилки.</p> <p>3. Четверте завдання складається з 4 тестів і оцінюється від 0 до 2 балів (кожна вірна відповідь - 0,5балів) .</p>
<p>Система оцінювання знань самостійної роботи студентів</p>	<p>Самостійна робота студентів:</p> <p>1. Тестування</p> <p>2. Індивідуальна робота</p> <p>Тестовий контроль: студент опрацьовує питання, що призначені для самостійного вивчення і для контролю проходить тестування в системі дистанційного навчання (d-learn.pnu.edu.ua) (дві спроби – кращий результат).</p> <p>Максимальна кількість балів за тестування становить 5 балів (20 тестів по 0,25 бали)</p> <p>Вивчення дисципліни передбачає обов'язкове виконання індивідуального завдання (ІЗ).</p> <p>Максимальна кількість балів за ІЗ становить 5 балів.</p> <p>Контроль знань індивідуальної роботи проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період теоретичного навчання. Модульний контроль знань індивідуальної роботи студентів здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт або індивідуальних завдань.</p> <p>Критерії контролю знань індивідуальної роботи студентів (за виконання письмової контрольної і роботи або індивідуального завдання):</p> <p>5 балів - в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі завдання.</p> <p>4 бали - достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.</p> <p>3 бали - в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі несуттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.</p> <p>2 бали - не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.</p> <p>1 бал - частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.</p> <p>0 балів - не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.</p> <p>Індивідуальне завдання виконується в окремому зошиті або друкується на</p>

	окремих аркушах
Підсумковий семестровий контроль	<p>Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що здійснюється в університеті у формі екзамену. Підсумковий семестровий контроль оцінюється від 0 до 100 балів і переводиться у національну шкалу шкалу ЄКТС.</p> <p>Студент повинен набрати не менше 25 балів у сумі за три змістові модулі:</p> <p>М 1. Поточний контроль (1-20 балів). М 2. Контрольна робота (1-20 балів). М 3. Самостійна робота (1-10 балів).</p> <p>Якщо студент набрав менше 25 балів. Дозволяється, як виняток, з дозволу декана економічного факультету за заявою, погодженою з кафедрою теоретичної і прикладної економіки, одноразове виконання студентом додаткових видів робіт з навчальної дисципліни (відпрацювання пропущених занять, перескладання змістових модулів, виконання індивідуальних завдань тощо) для підвищення оцінок за змістові модулі.</p> <p>Екзамен (максимум 50 балів) проводиться у комбінованій формі (письмова + усна компоненти).</p> <p>Структура екзаменаційного білета:</p> <p>1. Письмова компонента (30 тестових питань у системі дистанційного навчання університету (d-learn.pnu.edu.ua) (максимум 30 балів). 2. Усна компонента включає одне теоретичне питання (максимум 10 балів) та одну задачу (максимум 10 балів).</p> <p>В умовах карантину ідентифікація здобувача вищої освіти відбувається з використанням програми ZOOM і екзамен складається через виконання тільки письмової компоненти (20 тестових питань у системі дистанційного навчання університету (d-learn.pnu.edu.ua) (максимум 50 балів).</p> <p>Повторне складання екзаменів допускається не більше двох разів з кожної дисципліни:</p> <p>один раз викладачеві (талон №2) тестування в системі дистанційного навчання + усне опитування відповідно до програмових вимог, другий – комісії (талон №3) реалізується виключно у тестовій формі з використанням організаційно-технологічних процесів.</p> <p>Якщо студент не склав навчальну дисципліну за талоном 3, дозволяється повторне вивчення навчальної дисципліни впродовж наступного семестру (планується за рахунок власного часу студента і не фінансується з бюджетних коштів).</p>
7. Політика курсу	
<p>Підсумковою формою контролю є екзамен, який проводиться виключно у письмовій формі. Максимальна кількість 50 балів за екзаменаційну роботу. Структура білета включає не менше 4 завдань. Правильна відповідь на кожне питання білету оцінюється максимум в 10 балів.</p> <p>Студентам, які мають з навчальної дисципліни оцінку від 1 до 49, були недопущені або не з'явилися на екзамен, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість відповідно до графіку ліквідації академічної заборгованості за встановленими правилами.</p> <p>Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Дозволяється вільне відвідування лекцій. Пропуски семінарських занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях, при цьому оцінка не ставиться, а нб округляється.</p>	

8. Рекомендована література

Основна література

1. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16 липня 1999 р. № 996-XIV із змінами та доповненнями [Електронний ресурс] : сайт Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 9 “Запаси” [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 16 “Витрати” [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.
5. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. № 2755-VI. [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу – <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
6. Методичні рекомендації оцінки впливу змін економічних факторів на собівартість виробництва продукції (робіт, послуг) у промисловості та на ефективність роботи підприємств [Текст] / Н. М. Григор, О. В. Крехівський, Н. Л. Ніколаєнко [та ін.] : [Держ. ін.-т комплексних техніко-економічних досліджень М-ва промислової політики України]. – К, 2008. – 407 с.
7. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості [Текст] ; затв. наказом М-ва промислової політики України від 09.07.2007 р. № 373. – Київ : ДП “Інформаційно-аналітичне агенство”, 2007. – 305 с.
8. Атамас П. Й. Управлінський облік. Навчальний посібник. / П. Й. Атамас. – Д.-К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 440 с.
9. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський управлінський облік : підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / Ф. Ф. Бутинець, Т. В. Давидюк, З. Ф. Канурна, Н. М. Малюга, Л. В. Чижевська; за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – 3-тє вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2005. – 480 с.
10. Управлінський облік : навчально-практичний посібник. – 2-ге вид., перероб. і доп., / О. М. Брадул, В. А. Шепелюк. – К.: Кондор, 2017. – 352 с.
11. Голов С. Ф. Управлінський облік. Підручник. / С. Ф. Голов. – К.: Центр навчальної літератури, 2018. – 400 с.
12. Добровський В. М. Управлінський облік : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / В. М. Добровський, Л. В. Гнилицька, Р. С. Коршикова; за ред. В. М. Добровського. – К.: КНЕУ, 2003. – 235 с.
13. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навч. посіб. / В. В. Сопко. – К.: КНЕУ, 2006. – 526 с.
14. Нападовська Л.В. Управлінський облік [Текст] : підруч. для вузів / Л.В. Нападовська. – 2-ге вид., доопрац. та допов.– К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010.– 648 с.
15. Лишиленко О. В. Бухгалтерський управлінський облік: Навч. посібник./ О. В. Лишиленко. – К. : ЦУЛ, 2004. – 254 с.
16. Партин Г.О. Управлінський облік : підручник / [Г.О. Партин ... [та ін.]; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Національний університет. - Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2013. – 279 с.
17. Радецька Л. П. Управлінський облік [Текст]: навчальний посібник. / Л. П. Радецька, Л. В. Овод. – К. : Академія, 2007. – 352 с.
18. Чернелевський Л.М. Управлінський облік на підприємствах харчової промисловості: Навч. посіб. / Л. М. Чернелевський. – К. : Пектораль, 2005. – 364 с.
19. Чебанова Н.В. Управлінський облік : навчальний посібник / Н.В. Чебанова, Л.Є. Ревуцька ; Український державний університет залізничного транспорту. - Харків : УкрДУЗТ, 2016. - 218 с.
20. Фаріон І. Д. . Управлінський облік [Текст]: навчальний посібник. / І.Д. Фаріон, Т.М. Писаренко. – К.: Центр навчальної літератури. - 2017. – 792 с.

Додаткова література

1. Апчерч А. Управленческий учет: принципы и практика [Текст] / А. Апчерч; Пер. с англ. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 952 с.
2. Бандура З.Л. Облік і аналіз в системі стратегічного управління підприємством : монографія / З.Л. Бандура, В.Р. Шевчук, Л.В. Семенюк ; за науковою редакцією О.М. Ковалюка ; Міністерство освіти і науки України, Львівський національний університет імені Івана Франка. - Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. - 247 с.
3. Вахрушина М. А. Бухгалтерский управленческий учет : учеб. для студентов вузов, обучающихся по экономическим специальностям / М. А. Вахрушина. – 8(е изд., испр. – М. : Издательство «Омега-Л», 2010. – 570 с.
4. Гаррисон Р. Управленческий учет // Гаррисон Р., Норин Э., Брюэр П. – 12-е изд. / Пер. с англ. под ред. М. А. Карлика. – СПб.:Питер, 2010. – 592 с.
5. Ганін В.І. Обліково-аналітичне забезпечення стратегічного менеджменту : навчальний посібник / [В.І. Ганін, С.О. Кузнецова, І.М. Клімович] ; Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету. Харків : ЛІДЕР, 2017. - 264 с.
6. Войнаренко М.П. Управлінський облік : [підручник для студентів вищих навчальних закладів] / М. П. Войнаренко, Л. П. Радецька, Л. В. Овод. Хмельницький національний університет, 2013. – 363 с.
7. Друри К. Введение в управленческий и производственный учет [Текст] : Учебн. пособие для вузов / К. Друри; пер. с англ. под ред. Н. Д. Эриашвили; предисловие проф. П. С. Безруких. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1998.– 783 с.
8. Ивашкевич В. Б. Бухгалтерский управленческий учет [Текст] : учеб. для вузов / В.Б. Ивашкевич. – М. : Экономиста, 2004. – 638 с.
9. Козаченко Г.В. Управління затратами підприємства / Г. В. Козаченко, Ю. С. Погорелов, Л. Ю. Хлапюнов, Г. А. Макухін. – Монографія. – Київ: Лібра, 2007. – 320 с
10. Управленческий учет: учеб. пособие / под. ред. проф. Я. В. Соколова. – Москва: Магистр, 2010. – 428 с.
11. Пилипів Н.І. Облік і контроль затрат на газотранспортних підприємствах [Текст] : Монографія / Н. І. Пилипів. – Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ, 2007. – 364 с.
12. Панасюк В.М. Витрати виробництва: управлінський аспект. Монографія. – Тернопіль: Астон, 2005. –288 с
13. Райан Б. Стратегический учет для руководителей / Пер. с англ. под ред. В. А. Микрюкова. – М. : Аудит, ЮНИТИ., 1998. – 616 с.
14. Хорнгрен Ч.Т., Фостер Дж. Бухгалтерский учет управленческий аспект: Пер. с англ. / Под ред. Я.В.Соколова.- М.: Финансы и статистика, 1995.- 416 с: ил. – (Серия по бухгалтерскому учету и аудиту).
15. Уорд К. Стратегический управленческий учет: Пер. с англ. - М, ЗАО “Олимп-Бизнес”, 2002. - 448 с.
16. Ward K. Strategic Management Accounting / K. Ward. – Routledge, 1992. – 320 p.
17. Management Accounting in Support of the Strategic Management Proces [Електронний ресурс] / Certified Institute for Management Accounting // CIMA Executive Summary Report. – 2005. – Vol. 11. – Issue 1. – Режим доступу : http://www.cimaglobal.com/Documents/Thought_leadership_docs/Management%20and%20financial%20accounting/Academic-Research-Report-Strategic-Management- Process.pdf.
18. Шайкан А. В. Бухгалтерський облік у прийнятті управлінських стратегічних рішень : [моногр.] / А. В. Шайкан. – К. : КНЕУ, 2009. – 303 с.
19. Шевчук В. Р. Стратегічний управлінський облік : Навч. посібник [для студ. вищ. навч. Закл.] / В.Р. Шевчук ; за ред. О. М. Ковалюка. - К.: Алерта, 2009. - 176 с.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua/>
2. Вісник податкової служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.visnuk.com.ua/>
3. Всеукраїнська професійна газета «Все про бухгалтерський облік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vobu.com.ua/>

4. Кабінет міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/>

5. Фінансово-бухгалтерський портал «Дебет-Кредит» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dtk.com.ua/>

Наукові праці:

1. Акімова Н.С., Топоркова О.В., Наумова Т.А. Удосконалення системи управлінського обліку торговельних організацій в конкурентному середовищі / Н.С. Акімова, О.В. Топоркова, Т.А. Наумова // Проблеми економіки, 2018. – №4(38). – С. 294-300.

2. Шмигель Ольга. Цифровий управлінський облік на підприємствах / Ольга Шмигель // Економічний дискурс, 2020. – Вип. 2. – С. 174-182.

3. Побудова організаційних моделей ведення управлінського обліку на деревообробних підприємствах з виробництва твердого біопалива / Н.І. Пилипів, М.М. Марків, І.Д. П'ятничук // Соціально-економічний розвиток регіону: сучасні реалії та перспективи: Монографія / За ред. Н.І. Пилипів, В.В. Стефініна. – Івано-Франківськ: Видавець МПП «ТАЛЯ», 2017. – 435 с.

4. Організація управлінського обліку на деревообробних підприємствах: Монографія / Н.І. Пилипів, М.М. Марків. – Івано-Франківськ: Видавець ТОВ «Фірма ЛІК-ІФ», 2017. – 302 с.
Пилипів Н.І. Взаємоузгодженість організації управлінського обліку із розвитком інвестиційного потенціалу будівельного підприємства / Н.І. Пилипів, М.О. Івасишин, І.Д. П'ятничук // Глобальні та національні проблеми економіки. Випуск 21 лютий. – 2018. – С. 689-696.

5. Pylypiv N. Balanced scorecard for implementing united territorial communities' social responsibility / N. Pylypiv, I. Piatnychuk, O. Halachenko, Y. Maksymiv, N. Popadynets // Problems and Perspectives in Management Volume 18, 2020, Issue №2, pp. 128-139. [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.18\(2\).2020.12](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.18(2).2020.12) (SCOPUS, Q 3)

6. Н.І. Пилипів. Концептуальний підхід до побудови обліково-інформаційного забезпечення соціальної відповідальності підприємства через призму системи ділового партнерства / Н.І. Пилипів, Ю.В. Максимів, І.Д. П'ятничук. / Збірник «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики», №4 (27) 2018 (Web of science, <http://fkd.org.ua/article/view/154374>) . Pylypiv N. Essential Strategic Management Accounting Tools Used for Making Investment Decisions at Enterprises in EU / Pylypiv N., Piatnychuk I. / Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. Vol 5, No 3-4 (2018). pp. 44-49.

7. Пилипів Н.І. Взаємоузгодженість організації управлінського обліку із розвитком інвестиційного потенціалу будівельного підприємства / Н.І. Пилипів, М.О. Івасишин, І.Д. П'ятничук // Глобальні та національні проблеми економіки. Випуск 21 лютий. – 2018. – С. 689-696.

8. Організація управлінського обліку у формуванні інформаційної бази забезпечення розвитку будівельних підприємств [Текст] / Н.І. Пилипів, В.М. Мотиль // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: наук. журнал. – Івано-Франківськ: Вид-во ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». – 2017. – Вип. 13. – Т. 1. – С. 146-15).

9. Пилипів Н.І. Передумови побудови управлінського обліку на будівельних підприємствах [Текст] / Н.І. Пилипів, В.М. Мотиль // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2017. – Вип. 23. – Ч. 3. – С. 157-167.

10. Пилипів Н.І. Стратегічний управлінський облік [Текст] / Н.І. Пилипів, І.Д. П'ятничук // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: наук. журнал. – Івано-Франківськ: Вид-во ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». – 2017. – Вип. 13. – Т. 2. – С. 90-100.

11. Пилипів Н.І. Суть внутрішньогосподарської (управлінської) звітності та вимоги до неї / Н.І. Пилипів, Б.В. Стеф'юк // Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, менеджменту, обліку та права: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 14 серпня 2018 р.): у 3 ч. – Полтава: ЦФЕНД, 2018. – с. 21-23.

12. Пилипів Н.І. Завдання бухгалтерів з управлінського обліку у сучасному інформаційному середовищі / Н.І. Пилипів, В.М. Мотиль // Розвиток обліку, аналізу і аудиту суб'єктів суспільного інтересу: тези виступів міжнар. наук. конф. (м. Житомир, 20 жовтня 2017 р.). – Житомир: Видавець О.О. Євенок, 2017. – С. 136-138.

13. Пилипів Н.І. Визначення процедур, необхідних для раціональної побудови управлінського обліку на будівельних підприємствах/ Пилипів Н.І., Мотиль В.М // Облік,аналіз,аудит і оподаткування в умовах глобалізації економіки:тези доповідей І Міжнародної науково-практичної інтернет -конференції (м.Ужгород, 21 квітня 2017 р.).– Ужгород:Видавництво УжНУ «Говерла»,2017.–С.189–191.

14. Пилипів Н.І. Взаємозв'язок методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції та управлінських цілей / Пилипів Н.І., Марків М.М. «Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні» //Матеріали ІV міжнародної науково-практичної конференції (м.Тернопіль,11 травня 2016 р.).. – ТНЕУ, 2016 р. – С.193-196.

15.Управлінський облік. Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Н. І. Пилипів, Ю. В. Максимів, І. Д. П'ятничук. – Івано-Франківськ. 2018.-325 с. (325/120).

16.Управлінський облік в бізнесі: методичні вказівки для семінарських занять студентам, які навчаються за освітньою програмою 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність для здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти – Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2019. – 40 с.

Викладач, Пилипів Н.І.
д.е.н., проф.